

Een federale kieskring: nu meer dan ooit
Kris Deschouwer & Philippe Van Parijs

De Standaard, 5 mei 2010, blz 26-27

Politici in een democratisch bestel moeten (minstens) twee dingen kunnen. Zij moeten in staat zijn kiezers ervan te overtuigen voor hen te stemmen. Ze doen dat onder meer door concrete beloftes te maken. Op die beloftes en ook op de mate waarin ze hun algemene waarden en principes hebben kunnen realiseren, worden zij regelmatig door middel van verkiezingen tot verantwoording geroepen.

Politici in een democratisch bestel moeten ook besturen en dat doen ze in een democratisch bestel samen met andere politici. Democratie vereist immers dat het beleid kan rekenen op de steun van een zo groot mogelijk deel van de bevolking. Dat laatste wordt wel eens het *algemeen belang* genoemd. We weten wel dat zoiets niet echt bestaat en dat verschillende groepen in de bevolking verschillende wensen en verwachtingen hebben, maar ernaar verwijzen en naar brede steun zoeken zorgt er wel voor dat het bestuur niet al te ver van de wensen en verwachtingen van grote groepen burgers verwijderd is. Zoeken naar een manier om te leven met botsende ideeën is een kerntaak van democratisch bestuur.

Voor beide activiteiten – mobiliseren en besturen – kunnen politici gewaardeerd worden. Wie zich strak aan de aangekondigde principes en beloftes houdt, wordt geloofd voor zijn of haar standvastigheid, rechtlijnigheid en trouw aan het gegeven woord. Wie uitblinkt in het vinden van dat evenwicht tussen botsende visies wordt beloond met termen als zin voor verantwoordelijkheid of staatsmanschap.

Voor het al te sterk benadrukken van één van beide activiteiten of eigenschappen kunnen politici ook makkelijk bekritiseerd worden. Wie te veel staatsman of staatsvrouw wil zijn, krijgt snel het verwijt te vallen voor de vetpotten van de macht. Wie met grote hardnekkigheid het been stijf houdt, wordt verweten uit louter electorale overwegingen te handelen.

De spanning tussen beide kan niet worden vermeden. Een democratie kan alleen maar proberen het evenwicht tussen beide min of meer te bewaren. In België is dat evenwicht al een tijdje zoek. Het vinden van een akkoord tussen Nederlandstaligen en Franstaligen over verschillende aspecten van het beleid, inclusief over de manier waarop het land zelf er zou moeten uitzien, wordt bemoeilijkt door instellingen die aanzetten om vooral de verdediging van de eigen principes te benadrukken en de zoektocht naar een *modus vivendi* voor de gehele samenleving te verwaarlozen. De instellingen nodigen uit om beloftes te maken en om principes te afficheren die onmogelijk kunnen gerealiseerd worden. En ook wie de staat grondig wil hervormen moet met lede ogen vaststellen dat de voorwaarden om die hervorming te realiseren niet vervuld zijn.

Eén van de redenen waarom het Belgisch bestel vandaag te veel naar één kant

overhelt, is het kiessysteem. De inzet is bij alle verkiezingen dezelfde, omdat partijen zich slechts door één van beide taalgemeenschappen laten beoordelen. En elke keer maken partijen die zich slechts om één taalgroep bekommeren beloftes die sowieso erg ver verwijderd zijn van de wensen en verwachtingen van bevolking in haar geheel.

Verkiezingen voor het federale parlement zouden een andere smaak en inzet moeten kunnen hebben dan verkiezingen voor de parlementen van de gewesten. Bij federale verkiezingen zouden de kiezers een keuze moeten kunnen maken uit de volledige waaier van voorstellen voor het toekomstige beleid en voor de toekomst van het land. Academics van alle Belgische universiteiten pleiten daarom voor de invoering van een federale kieskring. Pakweg 15 leden van de federale Kamer zouden verkozen worden in een kieskring die zo groot is als het federale grondgebied, en waarin dus alle kiezers zich over alle opties en voorstellen kunnen uitspreken. Dit voorstel is niet ingegeven door een naïef belgicisme dat meent dat de communautaire problemen valse en opgeklopte problemen zijn. Het is slechts ingegeven door de wens om een verdeelde samenleving als de Belgische, met een onherroepelijk gespleten partijsysteem en met verschillende politieke gevoeligheden in de verschillende gewesten en gemeenschappen veel beter te laten functioneren dan vandaag. Het is ingegeven vanuit de wens om een samenleving waarin mensen wonen met zeer verschillende overtuigingen en identiteiten op een evenwichtige en efficiënte manier te besturen, en ze in staat te stellen de hervormingen te realiseren die ze dringend nodig heeft.

Het voorstel om een federale kieskring in te voeren is relatief eenvoudig te realiseren. Wel moet daarvoor Artikel 63 van de Grondwet – over de samenstelling van de Kamer – zeker kunnen gewijzigd worden. Hopelijk zal dit artikel terecht komen in de lijst van te herziene artikelen. We mogen toch wel verwachten dat onze toppolitici inmiddels begrepen hebben dat de impasse waarin ze zich vandaag bevinden structureel moet aangepakt worden.

Kris Deschouwer (VUB) & Philippe Van Parijs (UCL & Harvard)

De auteurs zijn woordvoerders van de Paviagroep.

www.paviagroup.be